

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

GEOGRAFIE

**Învățământ special
Clasa a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Geografie* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Disciplina este prevăzută în Planul cadru de învățământ pentru învățământ special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, (Anexa nr. 5 la Ordinul Nr. 3622/2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial), în aria curriculară *Om și societate*, cu alocare de 1oră/săptămână.

Programa de *Geografie* pentru clasa a IV-a reprezintă începutul studierii *Geografiei* ca disciplină școlară prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special primar, dizabilități intelectuale ușoare și moderate. Elemente de *Geografie* au fost prezentate începând cu clasa a II-a, la disciplina *Științe ale naturii*.

Se are în vedere sprijinirea elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să atingă un nivel posibil de dezvoltare individuală, cât mai aproape de dezvoltarea normală. Prin studierea *Geografiei* se urmărește introducerea elevului în universul realității înconjurătoare care este, în mod esențial, la această vârstă și la acest tip de dizabilitate, o realitate predominant observabilă.

Acest curriculum își propune să-i familiarizeze pe elevi cu noțiuni elementare de geografie, pornind de la localizarea elementelor spațiului geografic, orientarea în teren, elemente ale mediului geografic, date elementare geografice, caracteristici ale elementelor geografice, asociații simple între fapte și fenomene observate.

Programa este orientativă, lăsând inițiativa specialiștilor (cadrelor didactice) în stabilirea conținuturilor activităților de învățare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestiile metodologice

Competențele generale sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care jalonează achizițiile elevului la disciplina *Geografie*, pentru ciclul special primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Conținuturile propuse de programă vor fi abordate în legătură cu obiectele de studiu ce cuprind aria curriculară *Om și societate*, iar cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele de studiu.

Sugestiile metodologice propun un punct de plecare, de la care profesorii vor adapta conținuturile programei și activitățile de învățare la particularitățile elevilor cu care își desfășoară activitatea.

Competențe generale

- 1. Prezentarea spațiului geografic într-un limbaj specific**
- 2. Înțelegerea spațiului geografic pe baza informațiilor dobândite la matematică, științele naturii și educație civică**
- 3. Stimularea curiozității pentru studiul geografiei**

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Prezentarea spațiului geografic într-un limbaj specific**

Clasa a IV-a
<p>1.1. Identificarea unor termeni și noțiuni specifice geografiei în diferite situații de învățare</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de descoperire a unor termeni din spațiul geografic; - exerciții de numire a unor termeni dintr-un mesaj oral.
<p>1.2. Familiarizarea cu termenii și noțiunile specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții-joc de identificare a numelor proprii dintr-un text dat, - exerciții de formularea a unor propoziții simple cu termenii identificați; - exerciții de definire a termenilor geografici.
<p>1.3. Însușirea termenilor și a noțiunilor specifice</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a termenilor din mediul geografic; - exerciții de completare a unor enunțuri lacunare cu termenii specifici; - exerciții de observare a spațiului geografic; - exerciții de utilizare a termenilor în diferite contexte.

2. Înțelegerea spațiului geografic pe baza informațiilor dobândite la matematică, științele naturii și educație civică

Clasa a IV-a
<p>2.1. Utilizarea unor operații matematice pentru reprezentarea spațiului geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de reprezentare a spațiului geografic cu ajutorul șablonului; - exerciții de reprezentare a unor planuri simple ale spațiilor apropiate; - exerciții de înregistrare a datelor geografice observate; - exerciții de elaborare a desenelor schematice.
<p>2.2. Utilizarea cunoștințelor dobândite anterior la științele naturii și cultură civică pentru înțelegerea spațiului geografic</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de apreciere a unor perioade de timp; - exerciții de percepere a ordinii derulării unor fenomene observate sau povestite; - exerciții de identificare a modificărilor geografice din mediul apropiat (anotimpuri, vegetație, etc.); - exerciții de apreciere a succesiunii temporale (o zi, o săptămână, o lună, un an); - activități de descriere a unor fenomene din mediul înconjurător

3. Stimularea curiozității pentru studiul geografiei

Clasa a IV-a
<p>3.1. Dezvoltarea interesului pentru înțelegerea rolului unui mediu sănătos pentru viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - activități și reguli de conștientizare a atitudinii pozitive față de mediu, - situații concrete de sensibilizare față de mediul înconjurător; - activități practice de cultivare a respectului față de mediu.

Clasa a IV-a
<p>3.2. Dezvoltarea comportamentului civic pentru protejarea mediului înconjurător</p> <ul style="list-style-type: none"> - exemple de identificare a problemelor din mediul înconjurător; - prezentarea unor exemple de formare a deprinderilor de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător; - exerciții de aplicare a unor reguli de comportare pentru asigurarea sănătății omului și a naturii; - activități de ecologizare a spațiului din curtea școlii, natură, comunitate; - excursii tematice; - proiecte tematice Prietenii naturii, Natura în pericol! Să salvăm natura!; - vizionare de filmulețe; - exerciții-joc de identificare a regulilor, normelor de protejare, îngrijire a naturii.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
NOȚIUNI INTRODUCTIVE – ORIZONTUL LOCAL ȘI APROPIAT	Geografia ca știință Orizontul apropiat: clasa, școala, localitatea Orizontul local: linia orizontului, punctele cardinale Succesiuni temporale observabile: ora, ziua, săptămâna, anul Calendarul Harta Anotimpurile
ELEMENTE DE IDENTITATE A ROMÂNIEI	De la orizontul local la țară Formele de relief Clima, apele, vegetația, animalele Aplicații practice
PROTEJAREA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR	Elemente de educație ecologică Activități practice: <i>Un mediu curat, o viață sănătoasă, Ziua pământului, Ocrotim natura!</i> Realizarea de lucrări din materiale reciclabile

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Geografie*, în pofida dezavantajelor pe care le determină dizabilitatea intelectuală, prin conținuturi, orientarea, proiectarea și organizarea procesului de predare-învățare-evaluare, permite ca elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate să se familiarizeze cu elementele de geografie, în ritmul lor propriu și specific. Învățarea va fi predominant afectivă și emoțională. Activarea factorilor emoțional-afectivi este condiție sui-generis pentru asigurarea reușitei oricărei forme de învățare. Fenomenul formativ asigură elaborarea de comportamente ce se pot adecva la situația dată și la contextul relațiilor interpersonale în care își desfășoară activitatea elevii cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Metodologia procesului de învățământ nu a constituit o categorie închisă, invariabilă și dată o dată pentru totdeauna, lipsită de flexibilitatea și exigențele crescânde ale vieții sociale. Prin caracterul ei dinamic este un domeniu de permanentă deschidere a experimentării, inovației și creației slujitorilor școlii.

Expunerile verbale vor avea o pondere redusă, chiar dacă comunicării verbale i se recunoaște o mare flexibilitate, care îi conferă profesorului spontaneitate și putere de adaptare cu ușurință la specificul temei, la nivelul intelectual al auditorului, la disponibilitatea de timp și condițiile materiale. **Povestirea (narațiunea)**, prin materialul factual și logica ei de desfășurare, prin simplitatea și claritatea ideilor exprimate, reprezintă un excelent exercițiu care conduce spre însușirea unei mari bogății de reprezentări vii și clare, înlesnește înțelegerea lucrurilor.

Observarea permite accesul imediat la cunoașterea lumii înconjurătoare, ajută în mod concret elevul să înțeleagă bogăția de aspecte ale mediului celui mai apropiat în care trăiește el.

Ca să deprindă o acțiune, elevul trebuie să încerce, să facă, să refacă, să repete (**exercițiul**).

Metoda lucrărilor practice (modelaj, machetă, etc.) ajută la orientarea elevului spre realitate și facilitează învățarea.

Implicarea cât mai directă a elevilor, contactul cu lumea înconjurătoare, se realizează prin **jocuri didactice** care asigură îmbinarea și toate tranzițiile spontane posibile între elementele distractive și cele de învățare.

Metodele didactice activ-participative specifice permit elevului satisfacerea cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu alți colegi. Acestea stimulează și dezvoltă foarte mult **învățarea prin cooperare** (lucrul în perechi sau grupe mici de elevi), facilitând astfel comunicarea, socializarea, relaționarea, colaborarea și sprijinul reciproc (*știu/vreau să știu/am învățat, predicțiile în perechi, gândiți/lucrați în perechi/comunicați, interviul în trei etape, turul galeriei, unul stă, trei circulă, linia valorică, masa rotundă, etc.*)

Proiectarea didactică (*proiectarea globală, proiectarea eșalonată, proiectarea activității semestriale, proiectarea activității didactice*) presupune, de fapt, stabilirea sistemului de relații și dependențe existente între conținut științific, obiectivele operaționale și strategiile de predare, învățare și evaluare).

Proiectarea activității didactice presupune un demers anticipativ (*Ce voi face? Cu ce voi face?, Cum voi face?, Cum voi ști dacă am realizat ceea ce mi-am propus?*) și este expresie a etapelor fundamentale (*identificarea competențelor lecției, analiza resurselor, elaborarea strategiilor didactice optime, elaborarea instrumentelor de evaluare*).

Evaluarea psihopedagogică are ca obiectiv fundamental cunoașterea nivelului de dezvoltare a copilului și permite stabilirea unor programe educative și corectiv compensatorii adecvate, estimarea achizițiilor și progreselor înregistrate, și în plus,

reorientarea față de nivelul solicitărilor stabilite inițial, dar și stabilirea noilor direcții terapeutice în activitatea de lucru cu copilul.

Evaluarea trebuie să se desfășoare sub cele trei forme cunoscute: evaluare inițială, continuă sau formativă și sumativă, acestea fiind procese definatorii de cunoaștere a individualității elevilor cuprinși în procesul educațional.

Recomandăm, pe lângă formele și instrumentele clasice de evaluare, utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea și observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Observarea comportamentului elevilor, ca fundament al evaluării, constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentelor copiilor fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele lor caracteristice. Evaluarea trebuie să se realizeze ca evaluare de competențe, evidențiind ceea ce au dobândit elevii, raportat la competențele propuse a fi atinse, incluzând cunoștințe, abilități, atitudini, fără a fi redusă exclusiv la ceea ce știu și cât anume știu elevii.

Portofoliul poate conține: lucrări scrise, teste, chestionare, fișe, alte lucrări, date despre elev, informații despre activitățile extrașcolare la care a participat elevul. Se precizează că structura, elementele obligatorii și criteriile de evaluare sunt stabilite de către profesor.

Pentru o învățare performantă este necesară concretizarea elementelor programei în activități de învățare relativ simple, ordonate după o anumită strategie, în urma parcurgerii cărora să existe un progres semnificativ, evaluabil.

Bibliografie:

1. Verza, E., (2011), *Specificul terapiei și recuperării în psihopedagogia specială, Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universitară, București;
2. Cerghi, I., (2011), *Metode de învățământ*, Editura Polirom, București;
3. www.educație.trei.ro *Psihopedagogie specială*;
4. *Programa școlară pentru disciplina Geografie, clasa a IV-a*, București, 2014;
5. Roșan, A., (2015), *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași.

Grupul de lucru:

Liana-Maria MITRAN, Coordonator, Ministerul Educației

Claudia-Gabriela NIȚULESCU, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Olt

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bușoi Emilia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Vasile Livia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Constantin Marilena Pansia	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Barbu Ion	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Ghiță Smărăndița Daniela	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt
Urziceanu Giorgeta -Gianina	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Balș, Olt